

Archeologienota

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

KNOKKE-HEIST GEMEENTEPLEIN – OUDE TRAMWEG (herwerking) (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Lise DEMEULEMEESTER

Projectcode: 2021A475

1. Aanleiding vooronderzoek

Zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

2. Gemotiveerd advies

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor het overgrote deel van het projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk. Gezien de topografische ligging (in de dichte nabijheid van de dorpskern van Knokke), en de aard van de te verwachten archeologische sporen (potentieel voor sporen uit de volle tot late middeleeuwen en de vroegmoderne periode) wordt een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven voorgesteld als de meest aangewezen methode. Ter hoogte van de reeds bestaande weg wordt het vooronderzoek uitgesloten. De verwachting op een goede bewaring van archeologische resten wordt hier lager ingeschat. Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.5.).

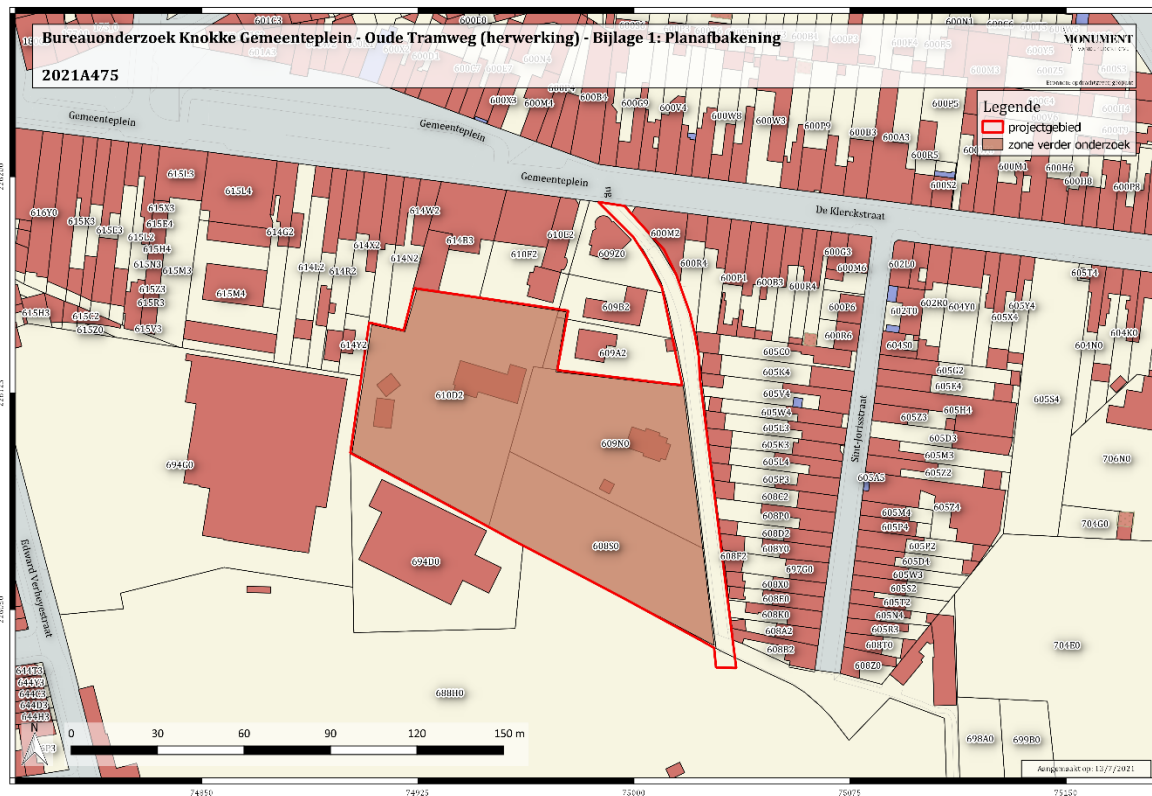
De sloopwerken boven het maaiveldniveau kunnen zonder de aanwezigheid van een archeoloog uitgevoerd worden. Zodra onder het maaiveldniveau gegaan wordt dient dit opgevolgd door een archeoloog.

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de onderzoeksfase moeten voldoen. Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat de gronden op dit moment nog bebouwd zijn en deze pas worden gesloopt na het verkrijgen van de verkavelingsvergunning. Daarnaast bevinden er zich tevens verschillende bomen op het terrein die dienen gekapt te worden voor het archeologisch vooronderzoek.

3. Planafbakening

De totale site heeft een oppervlakte van ca. 9800 m² en dient zo goed als volledig onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Enkel de heraanleg van de Oude Tramweg wordt uitgesloten van verder vooronderzoek (zie Figuur 1). De ingrepen in de bodem zullen voornamelijk bestaan uit de voorbereiding voor het verkavelen van de percelen: de aanleg van de wegenis, nutsleidingen en rioleringen als voor de aanleg van een buffervolume. In een latere fase zullen hier 22 eengezinswoningen ingeplant worden met een ondergrondse parking. Hier dient echter opgemerkt te worden dat deze plannen nog niet definitief zijn en de impact die de geplande werken in de bodem hebben dus nog kunnen veranderen. Er wordt

dan ook uitgegaan van een volledige verstoring van de bodem. Er wordt geadviseerd om de zone van geplande werken te onderwerpen aan een proefsleuvenonderzoek.

Figuur 1: Uitsnede uit de GRB-kaart met aanduiding van het projectgebied en de zone verder vooronderzoek, bijlage 1 (bron: geopunt.be)

4. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen per methode weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.5. van het verslag van resultaten.

○ Proefsleuven:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

5. Plan van aanpak

Hieronder wordt per voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

- **Proefsleuven/proefputten**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied.

Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt)¹. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd (zie Figuur 2 en Figuur 3 en bijlage 2 en 3). Op die manier is er het meeste kans om sporen van oude landelijke gebouwen die in de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen hoofdzakelijk zuidoost-noordwest zijn georiënteerd, aan te snijden. Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

¹ Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te prefereren boven andere systemen. Zie *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.*

Figuur 2: Uitsnede uit de GRB-kaart met aanduiding van het projectgebied en het proefsleuvenplan, bijlage 2 (bron: geopunt.be)

Figuur 3: Uitsnede uit de meest recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied en het proefsleuvenplan, bijlage 3 (bron: geopunt.be)

Er worden extra volgtseuven, dwarsseuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van seuven en 2,5% door middel van volgtseuven, dwarsseuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en –kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.²

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na afloop van het terreinonderzoek worden seuven en putten opnieuw gedicht met de eerder uitgegraven grond. Dit gebeurt op een dergelijke manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Indien er dient te worden afgeweken van dit patroon, dient dit gemotiveerd te worden bij de opmaak van het verslag.

Het proefsleuvenonderzoek kan pas van start gaan wanneer de bestaande gebouwen zijn gesloopt en de nodige bomen zijn gekapt. De opstand van het bestaande gebouwenbestand kan gesloopt worden zonder opvolging van een archeoloog. Het verwijderen van de vloerplaten en de funderingen dienen opgevolgd te worden door een archeoloog. Bij het kappen van de bomen dienen de stronken van de bomen te blijven staan om de ondergrond ongeroerd te laten.

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij de aannemer archeologie. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard op de plaats naar keuze van de bouwheer. Dit gebeurt in overleg met opdrachtgever voor de aanvang van het project. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

² HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A., Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed, juli 2016.

6. Gewenste competenties

- ➔ Het is van belang dat gedurende alle fases van het vooronderzoek met ingreep in de bodem, het veldwerk wordt uitgevoerd door een archeoloog met voldoende ervaring in het prospecteren en waarden van middeleeuwse en landelijke vindplaatsen.
- ➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek in de kustvlakte en beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek.
- ➔ Gedurende het veldwerk dient een (assistent-)aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De (assistent-)aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met bodems in de kustvlakte.

7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

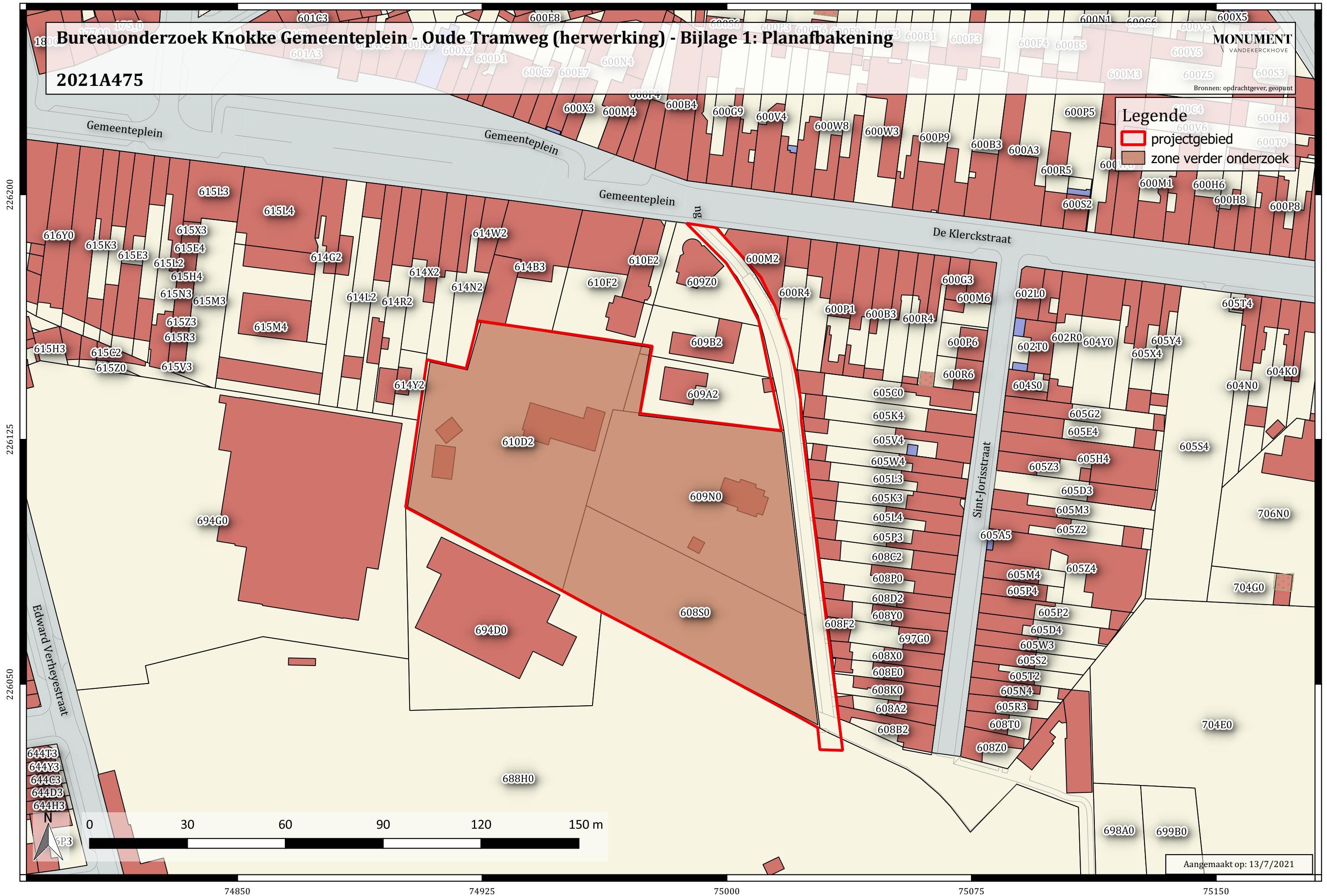
2021A475

VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

 projectgebied
 zone verder onderzoek

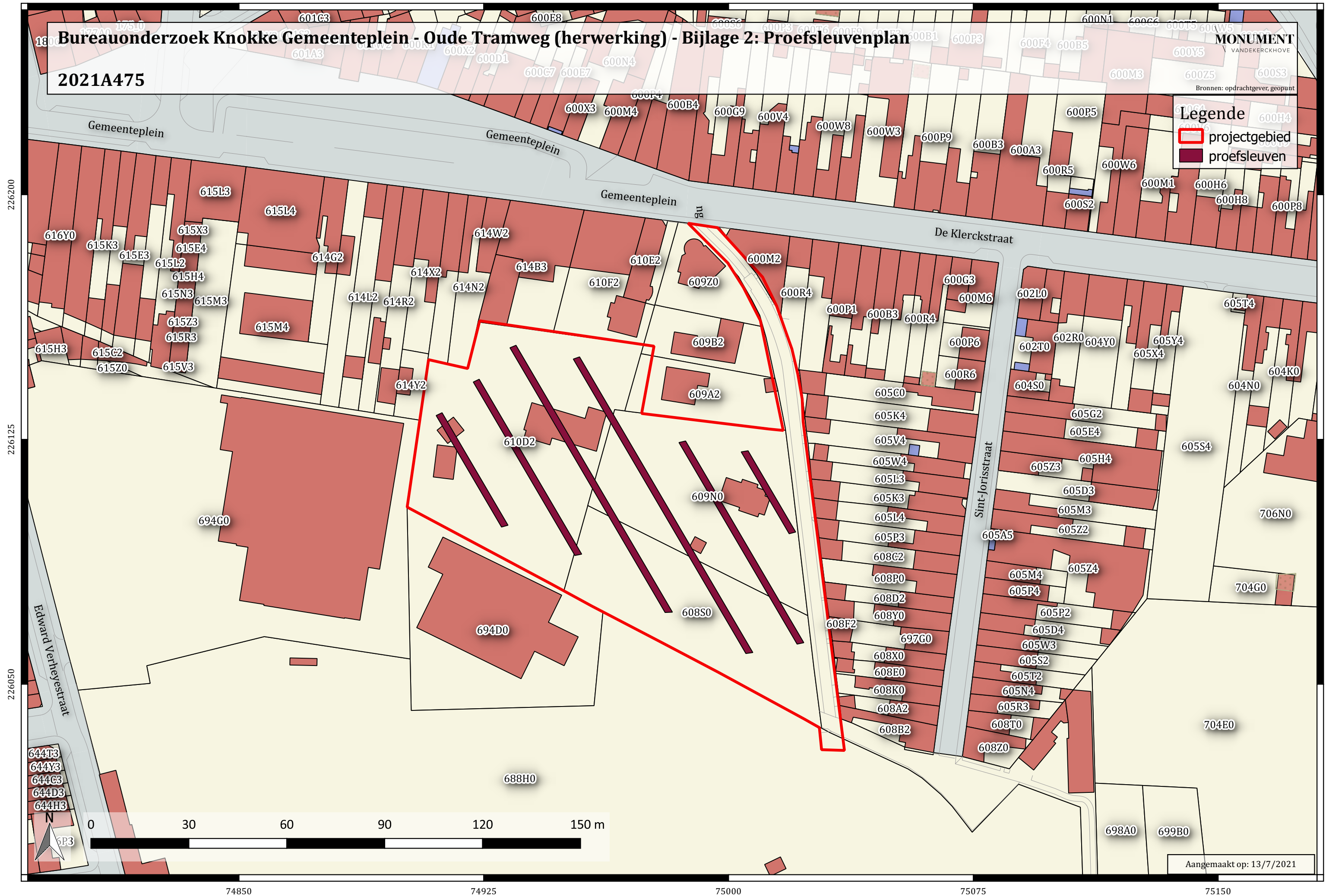

2021A475

VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

 projectgebied
 proefsleuven

Bureauonderzoek Knokke Gemeenteplein - Oude Tramweg (herwerking) - Bijlage 3: Proefsleuvenplan op luchtfoto

2021A475

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

 projectgebied

 proefsleuven

0 30 60 90 120 150 m

Aangemaakt op: 13/7/2021

74850 74925 75000 75075 75150

226200

226125

226050